

Η βασική δομή μιας επιστημονικής εργασίας Συστήματα βιβλιογραφικών αναφορών

Κάθε ακαδημαϊκή εργασία έχει τα εξής βασικά μέρη:

1. Πίνακας περιεχομένων
2. Εισαγωγή [Καθορισμός αντικειμένου – Στρατηγική για την πραγματοποίηση]
3. Κυρίως θέμα
4. Συμπεράσματα

και συνοδεύεται από:

5. Πίνακας σχεδίων – εικόνων
6. Συντομογραφίες – Βιβλιογραφία

❖ Ευχαριστίες

❖ Κείμενο λογοκλοπής

Βεβαιώνουμε ότι είμαστε συγγραφείς της παρούσας εργασίας και ότι έχουμε αναφέρει ή παραπέμπει σε αυτή, ρητά και συγκεκριμένα, όλες τις πηγές από τις οποίες κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών, προτάσεων ή λέξεων, είτε αυτές μεταφέρονται επακριβώς (στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένες), είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνουμε ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμάς προσωπικά ειδικά για τη συγκεκριμένη ερευνά ή το συγκεκριμένο μάθημα/ σεμινάριο/ πρόγραμμα σπουδών.

Γίνεται **καθορισμός του αντικειμένου και της στρατηγικής** για την πραγματοποίηση της έρευνας - εργασίας.

Περιγράφονται με σαφήνεια :

- ❖ Το **αντικείμενο** μελέτης
- ❖ Η **υπόθεση** ή η προβληματική του θέματος
- ❖ Η **μεθοδολογία** που θα ακολουθηθεί
- ❖ Οι **περιορισμοί** της έρευνας και της μελέτης
- ❖ Οι βασικοί στόχοι - **Στοχοθεσία**

- ❖ Οριστικοποιούνται οι έννοιες και αναπτύσσονται με μια λογική δομή το σύνολο των στοιχείων και των θέσεων που δομούν την εργασία.
- ❖ Ο **σκελετός – οργανόγραμμα** συμβάλλει στην ορθολογική και εποπτική διάταξη της εργασίας με τη χρήση κεφαλαίων, υπο-ενοτήτων, παραγράφων κ.λπ. Το κείμενο ακολουθεί τα προκαθορισμένα κεφάλαια του «Πίνακα περιεχομένων» και αντιμετωπίζεται ως ένα οργανικό σύνολο.
- ❖ Κατά τη σύνταξη θα πρέπει να τηρούνται οι **διεθνώς καθορισμένοι κανόνες σύνταξης επιστημονικών κειμένων**. Συνεπώς, η γνώση της χρήσης των υποσημειώσεων και της βιβλιογραφίας είναι απαραίτητη για την εκπόνηση μιας ακαδημαϊκής εργασίας.
- ❖ Επιπλέον, **μέσα στο κείμενο** θα πρέπει να γίνεται **αναφορά στις εικόνες, σχέδια, πίνακες** κ.λπ. που έχουν συμπεριληφθεί στην εργασία, ανεξαρτήτως αν οι ίδιες οι εικόνες βρίσκονται μέσα ή στο τέλος του κειμένου. **///** (εικ. 1) ή (σχ. 1) ή (πιν.1)

3. Κυρίως θέμα

3.1. Ενοτητα 1

3.1.1.1. Υποενότητα 1

3.1.1.2. Υποενότητα 2

3.1.1.3. [...]

3.2. Ενοτητα 1

3.2.1.1. Υποενότητα 1

3.2.1.2. Υποενότητα 2

3.2.1.3. [...]

Θεματικές:

- ☐ **Ιστορικά στοιχεία:**
Ευρύτερης περιοχής - Χρονικής περιόδου, καταλήγοντας στο ιστορικό πλαίσιο του ίδιου του κτιρίου:
Πού – Πώς – Πότε - Γιατί
- ☐ **Λειτουργία–Τυπολογία**
- ☐ **Μορφολογία** (γεωμετρία, μορφολογία, ρυθμοί, διάκοσμος κ.α.)
- ☐ **Κατασκευή - Υλικά κατασκευής**
- ☐ **Παθολογία – Προσθήκες - Αλλοιώσεις**
- ☐ **Οικοδομικές φάσεις** (εφόσον υπάρχουν)
- ☐ **Σημερινή κατάσταση διατήρησης**
- ☐ **Λοιπές παρατηρήσεις μετά τη δική μας μελέτη**
- ☐ **Αξιολόγηση**

Στόχος είναι το τμήμα αυτό της εργασίας (όπως και η εισαγωγή) να μπορεί **να αναγνωστεί αυτόνομα** κατατοπίζοντας πλήρως τον αναγνώστη σχετικά με το αντικείμενο, τη μεθοδολογία και κυρίως τα **τελικά πορίσματα** της μελέτης. Επίσης, είναι σημαντικό να τεθούν **νέα ανοιχτά ερωτήματα** και κενά που προκύπτουν μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα.

Υποσημειώσεις

- ❖ Οι ιδέες που αναπτύσσονται σε μια επιστημονική εργασία και οι βασικές πληροφορίες, με τις οποίες αυτές τεκμηριώνονται συμπεριλαμβάνονται στο κυρίως κείμενο.

≠

- ❖ Οι **συμπληρωματικές πληροφορίες** που ενισχύουν την τεκμηρίωση των απόψεων μας, δίδονται ως υποσημειώσεις.
- ❖ Αλλιώς: Βιβλιογραφικές αναφορές, βιβλιογραφικές υποσημειώσεις, παραπομπές.
- ❖ Χρησιμεύουν για να:
 1. προσδιορίσουν την **πηγή** μιας αναφοράς στο κείμενο:
Βιβλιογραφική υποσημείωση
 Αν οι αναφορές αυτές γίνονταν μέσα στο κείμενο θα προκαλούσαν διάσπαση του νοήματος.
 [*Για το λόγο αυτό και για μια άμεση αναφορά στη πηγή είναι προτιμότερη η τοποθέτησή τους στο κάτω μέρος της σελίδας]
 2. δώσουν **πρόσθετες βιβλιογραφικές πληροφορίες** για ένα θέμα που αναφέρεται στην εργασία.
 3. διευρύνουν τις απόψεις που εκφράστηκαν στο κείμενο με **πρόσθετα στοιχεία**.
 Πρόκειται για **υποσημειώσεις περιεχομένου** στις οποίες μπορούν να αναφερθούν τεχνικές αναλύσεις, κριτικές απόψεις τρίτων κ.λπ.

❖ Οι υποσημειώσεις μπορούν να εμφανίζονται: Στο τέλος της εργασίας

Στο υποσέλιδο

τα νερά, αλλά και τη διερεύνηση των δυνατοτήτων αποκατάστασης - επανέκδοσης τους, ως εκθεσιακές μονάδες επεξεργασίας ορυζογαριών με παραδοσιακές μεθόδους και εκθεσιακό χώρο στον όροφο. Ως πολιτικό κτήριο εφαρμογής επιμβόσεων επιλέχθηκε το κτιριακό σύνολο των εγκαταστάσεων Βοϊράλη στην Κάλυμνο, που περιλάμβανε: α. Κτήριο «Πλυντήριο» για πόσιμο νερό, πάτημα και χημική επεξεργασία των απογόνων και β. Αποθήκη (Γ. Ηλιάδη), για «αριδιόματα», χημική επεξεργασία, καύσταξη, αποθήκευση και ξύλωση (εκ. 8).

Με βάση την εμπειροπαινεμένη ανάλυση - τεκμηρίωση της υλοικής υποδομής και της άμεσης διαδικασίας, προτείνεται ημιας επιμβόσεως, στη λογική των εργασιών συντήρησης και ανακατασκευών μικρής κλίμακας. Βασική ιδέα του σχεδιασμού αποτελεί η αποκατάσταση της λειτουργικής ενότητας των δύο κτιρίων, η οποία έχει διακοπεί με τη διάνοξη της κεντρικής οδοί, με δεδομένο ότι δεν είναι δυνατή για πολυδομημένες λόγους η πεζοδρομική μόνωση της οδοί. Έτσι, προτείνεται η κατασκευή μιας μεταλλικής πεζογέφυρας, που συνδέει τους ορόφους των δύο κτιρίων και μονοεισφορικά τις δύο ενότητες έκδοσης με θέμα τη συλλογικότητα, το απογορευτικό και την επεξεργασία απογόνων. Επιπλέον, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα νεκρικό «παράθυρο» για να παρακολουθεί ο επισκέπτης την παραγωγική διαδικασία στους ισόγειους χώρους των κτιρίων, προτείνεται μερική αποκατάσταση των δύο μεσοκτιριακών διαχωφώντες παράλληλα μια κυκλική πορεία στην έκθεση (εκ. 8). Μάλιστα, στο κτήριο της Αποθήκης διαμορφώνεται κανονικό αίθριο με γυάλινη οροφή και ψηλότερα προτείνεται η κατασκευή μεταλλικού στεγαστήρου ως αναφορά στον τρίτο όροφο και την κάλυψη με τετράρροχη στέγη που δεν σώζεται πια.

Σύνοψη - Συμπεράσματα

Συμπαραπομπικά, η προσπάθεια της βιομηχανικής κληρονομιάς εντάχθηκε σχετικά πρόσφατα ως γνωστό αντικείμενο συστηματικής ενσωμάτωσης στην εκπαιδευτική διαδικασία των αρχιτεκτονικών σχολών στο γενικό πλαίσιο των μελετημάτων αποκατάστασης. Λόγω των γενικότερων ενδιαφερόντων, της εξήλθου του θέματος, αλλά και του σημαντικού οικονομικού αποδοτικού, που διασώζεται. Τα τελευταία χρόνια εντάσσεται με ολόκληρο και πιο έντονο αποτίμημα στο Πρόγραμμα Σκοπών του Τμήματος Αρχιτεκτονών του ΔΙΠΘ.

Κατά την εκπαιδευτική διαδικασία επιδιώκεται η αποκωδικοποίηση των ανεγνωρισμένων διενθών αρχών και κυρίως η εξήλθου τους σε ζητήματα προτάσεις, διαχείρισης και ανάδειξης της βιομηχανικής κληρονομιάς. Σε αυτό το πλαίσιο, αναγνωρίζονται οι διάφορες τάσεις, που επικρατούν διενθώς για την αποκατάσταση των μεταλλευτικών συγκροτημάτων, επιδιώκεται η ανεγύρωση τους από τους φοιτητές και η έμφαση εντάχεται στις συνθετικές προτάσεις τους. Το κέντρο προβληματισμού είναι η διαμορφώση μιας δοντολογίας επιμβόσεων, η οποία μελετά τις ισορροπίες μεταξύ των κανονικών λύσεων επανόρθωσης, τη διαχείριση της αμφισβητούμενης πολλές φορές αισθητικής των βιομηχανικών κτιρίων, που δεν κατασκευάστηκαν με αυτό το στόχο, της ιδιαιτέρας «απάντας» που έχει επιφέρει η βαριά βιομηχανική χρήση, πέραν του χρόνου και η εν πολλοίς χορηγική εργασία τους. Στόχος είναι η ανεγύρωση του υατέρωτος αυτού συστήματος αίων της βιομηχανικής κληρονομιάς και η εξασφάλιση των φοιτητών, σε επίπεδο εφαρμογής, με τρόπους χειρισμού για τη διαχείριση της μέσα από αυτά παραδείγματα.

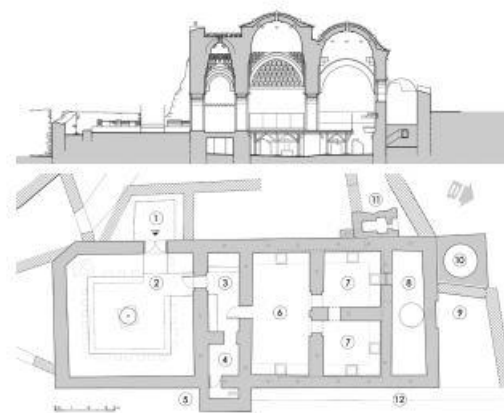
56 / ΕΝΟΤΗΤΑ 6 / ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Υποσημειώσεις

1. <http://historiologia.arch.duth.gr/>, <https://arch.duth.gr/undergraduate/lessons/57>
2. Σημειώνεται ότι την τελευταία δεκαετία στη διαδικασία του Εργαστηρίου Μορφολογίας IV έχουν συμμετάσχει οι αρχιτέκτονες: Κορνήλιος Τριανταφυλλίδης, Τάσος Στεφανός, Καθηγόνα Ριζοπούλου, Κυριάκος Στεφανόπουλος, Ειρήνη -Χαρά Τσετινέ, Ελπίς Αυγού, Ν. Δάσας.

Βιβλιογραφία

- Douet, J., 2016. *Industrial Heritage Re-visited: The TICCIH Guide to Industrial Heritage Conservation*.
Μαρίλβινα Ν. Παπαποστόλη Α. (εμπ.), 2009. Οικισμός στο Αργείο. Βιομηχανική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, Αθήνα: εκδ. Μελάνι.
Ελλάδος, Ν. Θ., 2007. Οι κατασκευές της Σόφης. ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΣΑΝΗΗΣ.
Λαυός, Ν., 2008. Μορφολογική Χαρακτηριστική των κτιρίων της Πολιτείας Πολύς της Σόφης. - Στο Σόφης η πόλη με το χίλι χροιά, (εμπ. Δ. Μανώλης).
Σόφης ΠΑΚΕΡΑ.
Λαυός, Ν., Σαβίλλας, Α., 2014. Βιομηχανικό Κτήριο του 19^{ου} - 20^{ου}. Η περίπτωση του Μεταλλευτικού Συγκροτήματος Αργονίου Θάσου. Πρακτικά 2^{ης} Συνεδρίου Έκδοσης Αρχαίων Κτιρίων, Σόφης.
Λαυός, Ν., Σαβίλλας, Α., 2014. Digital documentation of industrial heritage at risk: the case of Polaski and the old mining complex at Lemsara of Thassos (Greece). Proceedings of the 8th International Congress on Archaeology, Computer Graphics, Cultural Heritage and Innovation, "ARCHEOLOGICA 2.0", Valencia (Spain).
Μουσι Μ., 2006. Potencialidad de recupero degli edifici industriali dismessi - Industrial heritage and urban transformation. TICCIH 2006 XIII International Congress.
Οικισμός Ε., 2010. Συστηματική δραστηριότητα και κανονική παραγωγή στο νησί της Κάλυμνο 19^{ου} - 20^{ου} αιώνας, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Τριανταφυλλίδης-Τζήμου Κ., 2017. Η βιομηχανική κληρονομιά της Θάσου: το διατηρητέο μεταλλευτικό συγκρότημα Σπινδι στο Αργονίου, Θάσος. Πρακτικά 2^{ης} Συνεδρίου Έκδοσης Αρχαίων Κτιρίων.
The Nishay Tagli Charter For The Industrial Heritage/ July, 2003. <http://ticcih.org/about/charte/>.

Εκ. 3 Τμήμα και κτίριο του Μικρού Λουτρού, πρόταση αποκατάστασης.

Οι πρώτες ανακατασκευές έφταναν στον οικισμό πραγματοποιήθηκαν το 1975, στη νότια πλευρά των λόφων του Αγίου Δημητρίου, από τη Γαλλική Σχολή, όπου εντοπίστηκαν κατάλοιπα κατασκευών της βυζαντινής περιόδου. Την ίδια περίοδο έγιναν σπαστικές εργασίες στον πύργο του Μαδρί. Από την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Ωστόσο, η συστηματική καταστροφή και μελέτη του συνόλου των αρχιτεκτονικών καταλοίπων του οθωμανικού οικισμού των Σαδερκασιών έγινε στο διάστημα 2000-2002 στο πλαίσιο μελετωματικής εργασίας¹⁴. Το 2007 συντάχθηκε μελέτη αποκατάστασης του Μικρού Λουτρού και το 2010 το έργο της αποκατάστασης του μνημείου και του άμεσου περιβάλλοντα χώρου εντάχθηκε στους πόρους του ΕΣΠΑ ως αρτηρία για την ανάδειξη ολόκληρου του αρχαιολογικού χώρου των Σαδερκασιών.

Το Μικρό Λουτρό, το παλαιότερο του οικισμού, φαίνεται πως ιδρύθηκε πριν το 1487 πιθανότατα από τον Ιωάννη Πασι¹⁵. Ήδη τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αι. θα πρέπει να είχε κλείσει, ενώ μέχρι το 2005 χρη-

σιμοποιούνταν ως στάβλος. Πρόκειται για ένα πολυτελές κτίσμα, διαστάσεων 22,40 x 8,50μ., κατασκευασμένο κατά το ατελές πλινθοπερικλειστό σύστημα δόμησης, που αναπτύσσεται σύμφωνα με την τυπολογία των οθωμανικών λουτρών σε τρεις κύριες ζώνες (φυγική, χλιαρή και θερμή), τη δεξαμενή και την εστία (εκ. 3)¹⁶. Πριν τις εργασίες αποκατάστασης σώζονταν σε σχετικά ολοκληρωμένη μορφή η χλιαρή και η θερμή ζώνη, διακρίνονταν τα ερείπια της δεξαμενής και της εστίας, ενώ ήταν πλήρως κατακλιμακωμένος ο ψυχρός χώρος.

Σημαντικό κεφάλαιο τόσο για την τεκμηρίωση του μνημείου όσο και για τον τρόπο ένταξής του στον αστικό ιστό των Σαδερκασιών αποτέλεσε η εκτεταμένη ανασκαφική έρευνα¹⁷. Το λουτρό αποκαταστάθηκε ως κλειστό κέλυφος στο μεγαλύτερο μέρος του, με εξαίρεση τον ψυχρό χώρο και τη δεξαμενή νερού, που παρέμειναν υπαίθριοι εξαιτίας του χαμηλού ύψους διατήρησής τους. Σης ανακτίσης των τυπολογικών συνεκδόχων το ατελές πλινθοπερικλειστό σύστημα δόμησης, με την ιδιαίτερη μορφή που έχει σε κάθε θέση, και έγινε συστη-

Εξαιτίας καταγραφών μάλλον μια προφορική παράδοση.

12. Η συγκεκριμένη εργασία παρακολουθείται συνεχώς στο Γαλιάνης κ.δ. 2004, 16.

13. Οι άρχαιες παύδες, μετά τη λήξη της θέρμανσης ως μεγάλους βελύχους, αποστέφθηκαν στη θεσσαλονική εκπαιδευτική χρήση βελύχων. Στο αρχωτικό του για το Λατρείο Ιμαρί της Θεσσαλονίκης, προέβλεπε μετατόπιση για τη λειτουργία του και τα λείψατα από το λουτρό που ίδρύοντο ο ίδιος στα Σαδερκασιόνα. Σημειώνονται 2008, 229.

14. Για το Μικρό Λουτρό, βλ. Καπανδρίτη & Γαλιάνης 2003, Καπανδρίτη 2004, 90. Εργασίες 2005, 24-37. Γαλιάνης & Καπανδρίτη 2005-2006, 42-56. Καπανδρίτη & Γαλιάνης 2009, Γαλιάνης, Δρίτσος, & Καπανδρίτη 2012.

15. Η ανασκαφική έρευνα πραγματοποιήθηκε υπό την επίβλεψη της Α. Τσετινέ και του Α. Παπαποστόλη από τους αρχαιολόγους Ε. Τσετινέ, Ε. Τσετινέ και Ε. Ρίλε.

Οι υποσημειώσεις στη βιβλιογραφία μπορούν να αναφέρουν συνοπτικά μόνο:

- το **επίθετο συγγραφέα**, το **έτος δημοσίευσης** σε παρένθεση και τη **σελίδα** (-ες) από όπου προέρχεται η πληροφορία.

πχ. Cousinéry (1832), 27.

*[Cousinéry M., (1831). *Voyage dans la Macédoine, contenant des recherches sur l'histoire, la géographie et les antiquités de ce pays*, τ. 2, Παρίσι: Imprimerie Royale]

- Σε περίπτωση που η δεύτερη αναφορά στο ίδιο βιβλίο είναι στην αμέσως επόμενη υποσημείωση της πρώτης αναφοράς και δεν παρεμβάλλεται άλλο βιβλίο/ άρθρο γράφουμε:

ό.π., 78.

- ✓ Η βιβλιογραφία παρατίθεται **με αλφαβητική σειρά** κατά επίθετο συγγραφέα, στο **τέλος της εργασίας**.
- ✓ Είναι προτιμότερο να διαχωριστεί σε **ελληνική** και **ξενόγλωσση**
- ✓ Στη βιβλιογραφία **δεν αναγράφονται οι σελίδες** στις οποίες έχουν γίνει αναφορές

Λίστα βιβλιογραφίας

Αναλυτικά, αναφέρονται τα εξής στοιχεία:

- Συγγραφέας (-εις): Επώνυμο (με πεζά συνήθως) & Αρχικό ονόματος.
- [*Μετά τους 3 πρώτους συγγραφείς γράφουμε κ.α. Δηλαδή: Επίθετο Ό., Επίθετο Ό., Επίθετο Ό. κ.α.]
- Τίτλος βιβλίου / Τίτλος κεφαλαίου βιβλίου / Τίτλος άρθρου
- Έτος έκδοσης
- Τόπος έκδοσης
- Εκδοτικός οίκος
- Αριθμός τόμου/ τεύχους (εάν υπάρχει) και γενικά στοιχεία απαρίθμησης της έκδοσης
- [Αριθμός σελίδας (-ων) άρθρου]

Λίστα βιβλιογραφίας

Αναλυτικά, αναφέρονται τα εξής στοιχεία:

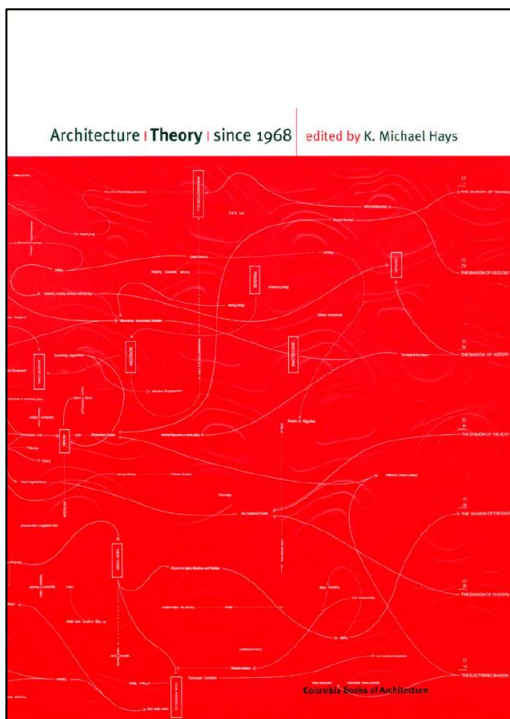
- Συγγραφέας (-εις): Επώνυμο (με πεζά συνήθως) & Αρχικό ονόματος.
- [*Μετά τους 3 πρώτους συγγραφείς γράφουμε κ.α. Δηλαδή: Επίθετο Ό., Επίθετο Ό., Επίθετο Ό. κ.α.]
- Τίτλος βιβλίου / Τίτλος κεφαλαίου βιβλίου / Τίτλος άρθρου
- Έτος έκδοσης
- Τόπος έκδοσης
- Εκδοτικός οίκος
- Αριθμός τόμου/ τεύχους (εάν υπάρχει) και γενικά στοιχεία απαρίθμησης της έκδοσης
- [Αριθμός σελίδας (-ων) άρθρου]

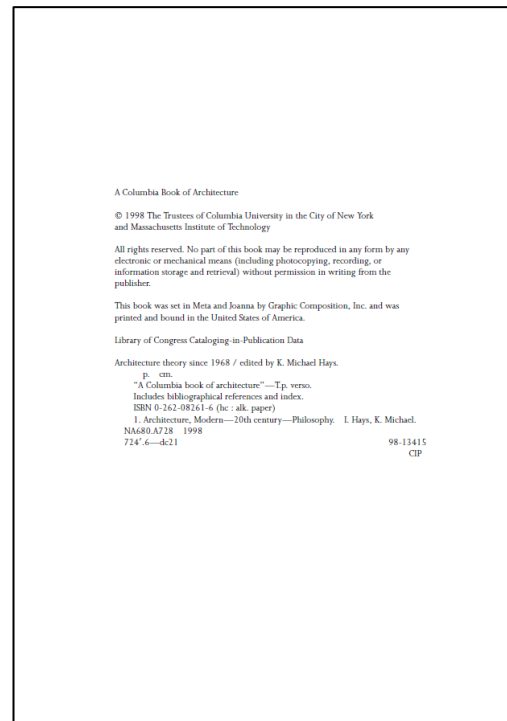
Εντοπισμός στοιχείων σε βιβλία

- Συνήθως όλα τα στοιχεία που χρειαζόμαστε για να γράψουμε μια πλήρη αναφορά βρίσκονται στις πρώτες σελίδες ενός βιβλίου.

Εξώφυλλο:

- Τίτλος,
- συγγραφέας/-εις ή επιμελητής/-ες
- εκδοτικός οίκος

Εσωτερική σελίδα:

- τόπος έκδοσης,
- έτος έκδοσης
- έκδοση 1^η, 2^η, κλπ

ΣΥΣΤΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

Harvard

Βιβλιογραφικές παραπομπές με το σύστημα του Harvard

Όλο και πιο συχνά χρησιμοποιείται η μέθοδος αναφοράς στο συγγραφέα και την ημερομηνία έκδοσης του βιβλίου ή του επιστημονικού άρθρου μέσα στο κείμενο.

Το σύστημα αυτό **καταργεί τις βιβλιογραφικές υποσημειώσεις** και αποφεύγονται οι επανειλημμένες αναφορές στο ίδιο βιβλίο ή άρθρο με την χρήση των παραθεμάτων «του ιδίου, *ibid*, *idem*, *op.cit*» κλπ., και η βιβλιογραφία γράφεται μόνο μία φορά.

Βιβλιογραφικές παραπομπές με το σύστημα του Harvard

Στο σύστημα Harvard αναφέρεται μέσα στο κείμενο το **όνομα** του συγγραφέα και η **χρονολογία δημοσίευσης** του άρθρου ή βιβλίου κλπ στο οποίο γίνεται η αναφορά.

Στο τέλος της εργασίας, στην **«βιβλιογραφία»**, βρίσκει κανείς τα υπόλοιπα στοιχεία για την πηγή αυτή.

Προσοχή: Αν ένας συγγραφέας έχει δημοσιεύσει περισσότερα από ένα άρθρα εκείνη την χρονιά, διαφοροποιούνται με τα στοιχεία α, β, γ....

Παράδειγμα : «.... (Παπαδόπουλος 1985β).....».

Στην βιβλιογραφία θα πρέπει να βρει κανείς στην αλφαβητική σειρά τον «Παπαδόπουλος» να ψάξει στο «1985», να βρει το «β» και εκεί να έχει όλα τα άλλα στοιχεία που του χρειάζονται.

Συνήθως στο σύστημα αυτό, **οι υποσημειώσεις χρησιμοποιούνται για «διευκρινήσεις» ή «λεπτομέρειες»** που δεν θέλουμε να εντάξουμε στο κυρίως κείμενο.

Προφανώς σε τέτοιου είδους υποσημειώσεις ισχύουν και οι αναφορές αν εκεί χρησιμοποιείται ξένο κείμενο, με τον ίδιο τρόπο.

Βιβλιογραφικές παραπομπές με το σύστημα του Harvard

Η μέθοδος που πρέπει να ακολουθήσει ο ερευνητής για την σύνταξη βιβλιογραφικών παραπομπών, σύμφωνα με το Harvard style, αποτελείται από δύο σκέλη.

A) Το πρώτο, είναι οι **παραπομπές εντός του κειμένου ή παρενθετικές παραπομπές (Π.Π.)**, όπου μέσα στο κείμενο αναφέρεται η πηγή από την οποία έχει αντληθεί η πληροφορία. Τα στοιχεία που καταγράφονται, είναι ο συγγραφέας και η χρονολογία.

B) Το δεύτερο σκέλος είναι η καταγραφή των **πλήρων βιβλιογραφικών στοιχείων (Β.Π.)** σε μια λίστα στο τέλος της εργασίας σε ξεχωριστή σελίδα, ούτως ώστε να μπορεί ο αναγνώστης να τα χρησιμοποιήσει για περαιτέρω έρευνα.

Βιβλία με 1 συγγραφέα:

Β.Π.

Επίθετο, Ο., (έτος έκδοσης), Τίτλος βιβλίου: υπότιτλος [με πλάγια γραφή], αριθμός έκδοσης [2η κλπ. αν δεν είναι η 1η], τόπος έκδοσης: εκδότης.

Πχ: Μιχελή, Π., (2002), *Η Αρχιτεκτονική ως Τέχνη*, Ζ' έκδοση, Αθήνα: Ίδρυμα Παναγιώτη και Έφης Μιχελή.

Π.Π. (μέσα στο κείμενο)

Επίθετο (έτος έκδοσης, σελίδες) ή (Επίθετο, έτος έκδοσης, σελίδες)

Πχ: Ο Μιχελής (2002, σελ....) αναφέρει..... ή πιο γενικά αν αναφερόμαστε σε μια έννοια που υπάρχει στο βιβλίο γράφουμε (Μιχελής, 2002, σελ...).

Βιβλία με 2-3 συγγραφείς:

Β.Π.

Επίθετο, Ο., και Επίθετο, Ο., (έτος έκδοσης), *Τίτλος βιβλίου*: υπότιτλος [με πλάγια γραφή], έκδοση, τόπος έκδοσης: εκδότης.

Πχ: Bayer, H., Gropius, W., and Gropius, I., (1959), *Bauhaus: 1919-1928*, Boston: Charles T. Brandford Co.

Π.Π.

Επίθετο 1ου συγγραφέα και Επίθετο 2ου συγγραφέα (έτος έκδοσης, σελίδες)

ή (Επίθετο 1ου συγγραφέα και Επίθετο 2ου συγγραφέα, έτος έκδοσης, σελίδες)

Πχ: Όπως αναφέρουν οι Bayer και Gropius (1959, σελ.) ή (Bayer και Gropius, 1959, σελ.)

Βιβλία με περισσότερους από 3 συγγραφείς:

Β.Π.

Επίθετο, Ο., Επίθετο, Ο., Επίθετο, Ο., κ.α., (έτος έκδοσης),
Τίτλος βιβλίου: υπότιτλος [με πλάγια γραφή], έκδοση
[1η, 2η κ.λπ.], τόπος έκδοσης: εκδότης.

Π.Π.

Επίθετο 1ου συγγραφέα, κ.α., (έτος έκδοσης, σελίδες)
ή (Επίθετο 1ου συγγραφέα, κ.α., έτος έκδοσης, σελίδες)

Βιβλία με συγγραφέα συλλογικό όργανο:

Β.Π.

Συλλογικό όργανο, (έτος έκδοσης), Τίτλος βιβλίου:
υπότιτλος [με πλάγια γραφή], έκδοση [1η, 2η κ.λπ.],
τόπος έκδοσης: εκδότης.

Π.Π.

Όνομα συλλογικού οργάνου (έτος έκδοσης, σελ...)

ή (Όνομα συλλογικού οργάνου, έτος έκδοσης, σελ...)

Βιβλία με επιμελητή:

Β.Π.

Επίθετο επιμελητή, Ο., (Επιμ.), (έτος έκδοσης), *Τίτλος βιβλίου: υπότιτλος [με πλάγια γραφή]*, έκδοση [1η, 2η κλπ.], τόπος έκδοσης: εκδότης.

Πχ: Τσιτσελίκης, Κ., (Επιμ), (2006), *Η ελληνοτουρκική ανταλλαγή πληθυσμών : πτυχές μιας εθνικής σύγκρουσης*, Αθήνα : Εκδόσεις Κριτική

Π.Π.

Επίθετο επιμελητή (έτος έκδοσης, σελ..)

ή (Επίθετο επιμελητή, έτος έκδοσης, σελ..)

Πχ: Τσιτσελίκης (2006, σελ..) ή (Τσιτσελίκης, 2006, σελ.)

Κεφάλαιο βιβλίου:

Β.Π.

Επίθετο συγγραφέα κεφαλαίου, Ο., (έτος έκδοσης), Τίτλος κεφαλαίου [με πλάγια γραφή], στο Επίθετο, Ο., (Επιμ.), Τίτλος βιβλίου, τόπος έκδοσης: εκδότης, σελ.....

Πχ: Λιανός, Ν., (2008), Μορφολογικά Χαρακτηριστικά των κτηρίων της Παλιάς Πόλης της Ξάνθης, στο Μαυρίδης, Δ.,(Επιμ.), *Ξάνθη η πόλη με τα χίλια χρώματα*, Ξάνθη: ΠΑΚΕΘΡΑ, σελ.

Π.Π.

Επίθετο συγγραφέα κεφαλαίου (έτος έκδοσης,σελ)

ή (Επίθετο συγγραφέα κεφαλαίου, έτος έκδοσης, σελ)

Πχ: Λιανός (2008, σελ) ή (Λιανός,2008, σελ)

Διδακτορική Διατριβή:

Β.Π.

Επίθετο, Ο., (έτος υποβολής), *Τίτλος διατριβής [με πλάγια γραφή]*, Διδακτορική διατριβή, τόπος: ονομασία Ιδρύματος.

Πχ: Κουτσούκος, Β., (2012), *Από την Αυτοκρατορία στο Εθνικό Κράτος: Χωρικές Όψεις της Ενσωμάτωσης της Θράκης*, Διδακτορική διατριβή, Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Π.Π.

Επίθετο (έτος, σελ)

ή (Επίθετο, έτος, σελ)

Πχ: Κουτσούκος (2012, σελ...) ή (Κουτσούκος, 2012, σελ..)

Πρακτικά Συνεδρίου:

Β.Π.

Επίθετο, Ο, (έτος έκδοσης), Τίτλος εισήγησης, Τίτλος συνεδρίου,
Τοποθεσία και ημερομηνία συνεδρίου, (επιμελητές αν αναγράφονται),
Τόπος έκδοσης: Εκδότης, σελίδες.

Πχ:

Αντωνίου, Α. (2023), Το κτηριακό συγκρότημα της δημοτικής επιχείρησης ηλεκτροφωτισμού Καβάλας. Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, Πρακτικά 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Πολεοδομίας Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος 29/09 – 02/10 -2022, (επιμ. Γεμεντζή Γ., Νιαβής Σ., Τασοπούλου Α.), Πολυτεχνική Σχολή-Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, σελ. 117-128

Π.Π.

Επίθετο (έτος, σελ)

ή (Επίθετο, έτος, σελ)

Άρθρο περιοδικού, με 1 συγγραφέα:

Β.Π.

Επίθετο, Ο., (έτος έκδοσης), Τίτλος άρθρου, *Τίτλος περιοδικού*, αριθμός τόμου, (αριθμός τεύχους), σελίδες.

Πχ: Bullen, P., (2011), Adaptive Reuse of Heritage Buildings, *Structural Survey*, 29 (5), pp.411-421, Emerald Publishing

Π.Π.

Επίθετο (έτος, σελ) ή (Επίθετο, έτος, σελ)

Πχ: Bullen (2011, σελ) ή (Bullen, 2011, σελ)

Άρθρο περιοδικού, με 2 συγγραφείς:

Βλέπε περίπτωση Βιβλίο με δύο συγγραφείς (για τη σειρά των συγγραφέων)

Βλέπε περίπτωση Άρθρο έντυπου περιοδικού με έναν συγγραφέα (για την υπόλοιπη εγγραφή)

Με περισσότερους από 3 συγγραφείς:

Βλέπε περίπτωση Βιβλίο με πάνω από τρεις (3) συγγραφείς (για τη σειρά συγγραφέων)

Βλέπε περίπτωση Άρθρο έντυπου περιοδικού με έναν συγγραφέα (για την υπόλοιπη εγγραφή)

Άρθρο ηλεκτρονικού περιοδικού:

Β.Π.

Επίθετο, Ο., (έτος έκδοσης), Τίτλος άρθρου, Τίτλος περιοδικού, αριθμός τόμου (αριθμός τεύχους), σελίδες.
Διαθέσιμο στο: url [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης]

Πχ: Harris, S., (2002), The end of print to paper, Update [online], 1, (3) Available from:
<http://www.cilip.org.uk/update/issues/june02/article4june.html> [Accessed 12 February 2003]

Π.Π.

Επίθετο (έτος, σελ) ή (Επίθετο, έτος, σελ)

Πχ: Harris (2002, σελ) ή (Harris, 2002,σελ)

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ υλικό (ταινία/ ντοκιμαντέρ, διάλεξη):

Β.Π.

Τίτλος ταινίας, (έτος διανομής ή διεξαγωγής αν είναι διάλεξη/ομιλία μαγνητοσκοπημένη), Επίθετο, Ο. σκηνοθέτη/ομιλητή, [τύπος: ταινία, ντοκιμαντέρ, διάλεξη], Τόπος παραγωγής/ διεξαγωγής: Εταιρεία παραγωγής/χώρος διεξαγωγής αν είναι ομιλία, και ημερομηνία διεξαγωγής.

Πχ: Η Αθηναϊκή Πολυκατοικία, (2015). Μαλούτας, Θ, [Διάλεξη], Αθήνα: Πολιτιστικό Κέντρο Ωνάση, 25 Ιανουαρίου 2015, [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο στο: <http://www.sgt.gr/gre/SPG1044/> [Πρόσβαση 28 Ιουλίου 2017]

Π.Π.

Τίτλος ταινίας (έτος) ή (Τίτλος ταινίας, έτος)

Πχ: Η Αθηναϊκή Πολυκατοικία (2015) ή (Η Αθηναϊκή Πολυκατοικία, 2015)

ΣΥΣΤΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

ΑΡΑ

Βιβλίο

Βιβλιογραφία

Επίθετο, Ο., (έτος έκδοσης). Τίτλος βιβλίου: υπότιτλος [με πλάγια γραφή], αριθμός έκδοσης [2η κ.λπ. αν δεν είναι η 1η], τόπος έκδοσης: εκδότης.

πχ: Μιχελή, Π., (2002). *Η Αρχιτεκτονική ως Τέχνη*, Ζ' έκδοση, Αθήνα: Ίδρυμα Παναγιώτη και Έφης Μιχελή.

Βιβλιογραφική υποσημείωση (κάτω από το κείμενο)
Επίθετο (έτος έκδοσης), σελίδες αναφοράς.

πχ: Μιχελής (2002), 5.

Κεφάλαιο βιβλίου:

Βιβλιογραφία

Επίθετο συγγραφέα κεφαλαίου, Ο., (έτος έκδοσης). Τίτλος κεφαλαίου. Στο: Επίθετο, Ο., (επιμ.), Τίτλος βιβλίου (με πλάγια γραφή), τόπος έκδοσης: εκδότης, σελίδες κεφαλαίου.

Πχ: Λιανός, Ν., (2008). Μορφολογικά Χαρακτηριστικά των κτηρίων της Παλιάς Πόλης της Ξάνθης. Στο: Μαυρίδης, Δ.,(επιμ.), *Ξάνθη η πόλη με τα χίλια χρώματα*, Ξάνθη: ΠΑΚΕΘΡΑ, 230-239.

Βιβλιογραφική υποσημείωση (κάτω από το κείμενο)

Επίθετο συγγραφέα κεφαλαίου, (έτος έκδοσης), σελίδες αναφοράς.

Πχ: Λιανός (2008), 233-237.

Διδακτορική Διατριβή:

Βιβλιογραφία

Επίθετο, Ο., (έτος υποβολής). *Τίτλος διατριβής* [με πλάγια γραφή], Διδακτορική διατριβή (αδήμ.), τόπος: ονομασία Ιδρύματος.

Πχ: Κουτσούκος, Β., (2012). *Από την Αυτοκρατορία στο Εθνικό Κράτος: Χωρικές Όψεις της Ενσωμάτωσης της Θράκης*, Διδακτορική διατριβή (αδήμ.), Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Βιβλιογραφική υποσημείωση (κάτω από το κείμενο)

Επίθετο συγγραφέα (έτος), σελίδες αναφοράς

Πχ: Κουτσούκος (2012), 56-57.

Πρακτικά Συνεδρίου:

Βιβλιογραφία

Επίθετο, Ο, (έτος έκδοσης). Τίτλος εισήγησης, *Τίτλος συνεδρίου* (με πλάγια γραφή), Τόπος και ημερομηνία συνεδρίου, Τόπος έκδοσης: Εκδότης, σελίδες εισήγησης.

Πχ: Αντωνίου, Α. (2023). Το κτηριακό συγκρότημα της δημοτικής επιχείρησης ηλεκτροφωτισμού Καβάλας. Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, Πρακτικά στο: 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 29-30 Νοεμβρίου 2022, Αθήνα: Εκδόσεις Μέλισσα, 117-128.

Βιβλιογραφική υποσημείωση (κάτω από το κείμενο)

Επίθετο συγγραφέα (έτος), σελίδες αναφοράς

Πχ: Αντωνίου (2023), 119-121

Άρθρο σε επιστημονικό περιοδικό (με 1 συγγραφέα):

Βιβλιογραφία

Επίθετο, Ο., (έτος έκδοσης). Τίτλος άρθρου, *Τίτλος περιοδικού*, αριθμός τόμου, (αριθμός τεύχους), σελίδες.

Πχ: Bullen, P., (2011). Adaptive Reuse of Heritage Buildings, *Structural Survey*, 29 (5), 411-421.

Βιβλιογραφική υποσημείωση (κάτω από το κείμενο)

Επίθετο συγγραφέα (έτος), σελίδες αναφοράς

Πχ: Bullen (2011), 419-420.

Άρθρο ηλεκτρονικού περιοδικού*:

Βιβλιογραφία

Επίθετο, Ο., (έτος έκδοσης). Τίτλος άρθρου, Τίτλος περιοδικού [on line]
αριθμός τόμου (αριθμός τεύχους), σελίδες.
Διαθέσιμο στο: url (Ηλεκτρονική διεύθυνση του άρθρου)
[Ημερομηνία πρόσβασης]

Πχ: Harris, S., (2002). The end of print to paper, Update [online], 1 (3)
Διαθέσιμο στο: <http://www.cilip.org.uk/update/issues/june02/article4june.html>
[Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Φεβρουαρίου 2003]

Βιβλιογραφική υποσημείωση (κάτω από το κείμενο)

Επίθετο συγγραφέα (έτος), σελίδες αναφοράς (εφόσον υπάρχουν)

Πχ: Harris (2002), 45.

* Όταν πρόκειται για αρχείο (άρθρο, έγγραφο κ.λπ. με συγγραφέα), που βρέθηκε σε ιστότοπο, αναγράφεται κανονικά, όπως περιγράφεται παραπάνω για τα online περιοδικά.

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ υλικό (ταινία/ ντοκιμαντέρ, διάλεξη):

Βιβλιογραφία

Τίτλος ταινίας, (έτος διανομής). Επίθετο, Ο. σκηνοθέτη, [τύπος], Τόπος παραγωγής: Εταιρεία παραγωγής.

Πχ: Η Αθηναϊκή Πολυκατοικία, (2015). Μαλούτας, Θ, [Διάλεξη], Αθήνα: Πολιτιστικό Κέντρο Ωνάση, 25 Ιανουαρίου 2015, [Διαδίκτυο]
Διαθέσιμο στο: <http://www.sgt.gr/gre/SPG1044/>
[Πρόσβαση 28 Ιουλίου 2017]

Βιβλιογραφική υποσημείωση (κάτω από το κείμενο)

Τίτλος ταινίας (έτος)

Πχ: Η Αθηναϊκή Πολυκατοικία (2015).